

Raport

Euroazjatycka Unia Gospodarcza - Ekonomia i możliwości współpracy

SPIS TREŚCI

1. Ogólne informacje o Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej	2
2. Priorytety w zakresie współpracy EUG i wspólnego rynku	2
3. Sytuacja na rynku w EUG i współpraca z krajami trzecimi (import / eksport)	3
4. Najważniejsze informacje ekonomiczne państw członkowskich EUG	6
Rosja	6
Białoruś	9
Armenia	10
Kazachstan	18
Republika Kirgizji	20
5. Parowanie biznesowe i badanie rynku. Importerzy – wywiady bezpośrednie	22
6. Podsumowanie	23

Szanowni Państwo,

Oddajemy w Państwa ręce Raport dotyczący możliwości ekonomicznych na rynku Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EUG). W dobie dzisiejszych wyzwań i wzrostu gospodarczego, warto rozszerzać swoją działalność i poszukiwać nowe rynki zbytu.

Niniejszy raport pokazuje kierunki, w których można się rozwijać. Wskazujemy aktualną sytuację na lokalnych rynkach EUG i przybliżamy specyfikę poszczególnych państw pod kątem gospodarczym.

Publikacja przedstawia import i eksport w ramach EUG, a także zapotrzebowania rynku. Aby jak najdokładniej przybliżyć Państwu rynek, informacje pozyskiwaliśmy zarówno ze źródeł wtórnych jak i odbyliśmy rozmowy indywidualne z importerami oraz hurtownikami na miejscu w Armenii.

Wyniki pozwalają spojrzeć na EUG z bliższej perspektywy, dowiedzieć się jakie jest aktualne zapotrzebowanie rynkowe oraz jak wygląda sytuacja gospodarcza.

Mamy nadzieję, że zebrane dane przysłużą się do przybliżenia Państwu atrakcyjności przedstawianego rynku oraz pomogą zapoznać się z najważniejszymi potrzebami. Liczymy, że lektura publikacji dostarczy Państwu wielu ciekawych spostrzeżeń.

Łukasz Walerjan
Prezes Zarządu Blue Idea Sp. z o.o.

Olga Kowalska
Kierownik Działu Badań i Rozwoju

Euroazjatycka Unia Gospodarcza (EUG) jest międzynarodową organizacją regionalnej integracji gospodarczej. Posiada międzynarodową osobowość prawną i jest ustanowiona na mocy Traktatu o Eurazjatyckiej Unii Gospodarczej.

29 maja 2014 roku w Astanie Białoruś, Kazachstan i Rosja podpisały traktat o utworzeniu EUG. Zgodnie z postanowieniami, miała ona formalnie powstać 1 stycznia 2015 roku w wyniku przekształcenia wcześniej utworzonych przez te same państwa struktur, czyli Unii Celnej i Wspólnego Obszaru Gospodarczego. Utworzenie ugrupowania integracyjnego miało być zwieńczeniem licznych inicjatyw podejmowanych w tym zakresie na obszarze postsowieckim od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Głównym inicjatorem prób reintegracji była Federacja Rosyjska. Zgodnie z zamierzeniami państw-sygnatariuszy EUG ma być realną alternatywą dla państw byłego ZSRR, w stosunku do zacieśniania się relacji gospodarczych z Unią Europejską lub dynamicznie rozwijającymi się gospodarkami Azji.

EUG zapewnia swobodny przepływ towarów, usług, kapitału i pracy, realizuje skoordynowaną, zharmonizowaną i jednolitą politykę w sektorach określonych w Traktacie i umowach międzynarodowych w ramach Unii.

Aktualnie państwami członkowskimi są Republika Armenii, Republika Białorusi, Republika Kazachstanu, Republika Kirgiska i Federacja Rosyjska.

Unia została stworzona w celu podniesienia innowacyjności, konkurencyjności i współpracy między gospodarkami krajowymi, a także wspierania stabilnego rozwoju w celu podniesienia poziomu życia narodów państw członkowskich.

Jako unia celna funkcjonuje od 2011 r., a jako gospodarcza od 2015 r. Oprócz celów geopolitycznych opiera się na sprecyzowanym, długofalowym planie gospodarczym.

EUG powstała, aby pomóc swoim państwom członkowskim w maksymalnym wykorzystaniu wewnątrzregionalnych więzi gospodarczych, modernizacji krajowych gospodarek i stworzeniu środowiska sprzyjającego poprawie ich globalnej konkurencyjności. EUG zostało także wzmocnione dodatkową infrastrukturą integracyjną, w tym Trybunałem EUG, Eurazjatyckim Bankiem Rozwoju oraz Euroazjatyckim Funduszem na rzecz Stabilizacji i Rozwoju.

Od 2012 r. istnieje również wspólna ponadnarodowa instytucja działająca jako unijny organ regulacyjny i siła napędowa integracji - Euroazjatycka Komisja Gospodarcza.

Mechanizmy finansowe integracji euroazjatyckiej są realizowane w ramach Eurazjatyckiego Banku Rozwoju (EDB) i Eurazjatyckiego Funduszu Stabilizacji i Rozwoju (EFRR).

- EDB - 6 państw członkowskich, kapitał wpłacony w wysokości 1,5 mld USD, obecny portfel inwestycyjny ok. 2,2 mld USD, w ciągu 10 lat zainwestował łącznie ok. 4,85 mld USD, przy czym priorytetowo traktowane są projekty promujące wzajemny handel i wzajemne inwestycje (EDB, 2016 r.).
- EFRR z kapitałem 8,5 miliarda USD jest kluczowym organem w regionalnym zarządzaniu kryzysowym i stabilizacji finansowej. EFSR działa przede wszystkim jako pożyczkodawca. Specjalizuje się również w preferencyjnych kredytach na finansowanie projektów infrastrukturalnych.

EUG zapewnia swobodny przepływ towarów, usług, kapitału i pracy, realizuje skoordynowaną, zharmonizowaną i jednolitą politykę w sektorach określonych w Traktacie i umowach międzynarodowych w ramach Unii.

Aktualnie państwami członkowskimi są Republika Armenii, Republika Białorusi, Republika Kazachstanu, Republika Kirgiska i Federacja Rosyjska.

EUG powstała, aby pomóc swoim państwom członkowskim w maksymalnym wykorzystaniu wewnątrzregionalnych więzi gospodarczych, modernizacji krajowych gospodarek i stworzeniu środowiska sprzyjającego poprawie ich globalnej konkurencyjności.

Rynek Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej łączy 182 miliony konsumentów, zaś łączne PKB brutto wynosi około 2 biliony USD. Największymi gospodarkami są Rosja i Kazachstan.

Postęp integracji eurazjatyckiej zależy od sukcesu rozwoju wzajemnego handlu, wzajemnych inwestycji oraz migracji zarobkowej. Ostatecznym celem w perspektywie długoterminowej (do 2025 r.) jest jak zwiększenie integracji w obrębie wspólnego rynku.

Najważniejszą kwestią w programie EUG jest ujednoczenie i wyeliminowanie barier pozataryfowych (NTB) we wzajemnym handlu towarami i usługami. Bariery pozataryfowe stanowią znaczne obciążenie dla wzajemnych przepływów towarów i usług między krajami EUG, zmniejszając ogólną efektywność wspólnego rynku.

NTB można podzielić na dwie grupy.

1. Obejmujące środki sanitarne i fitosanitarne, bariery techniczne w handlu, kwoty, zakazy i środki kontroli ilościowej.
2. Obejmujące środki kontroli cen i środki, które wpływają na konkurencję (importerzy, ograniczenia w zakresie marketingu i zamówień publicznych, subsydia). Bariery te utrudniają przepływ towarów.

Priorytety:

- rozwój wzajemnego handlu
- rozwój wzajemnych inwestycji
- rozwój migracji zarobkowej
- ujednoczenie i wyeliminowanie barier pozataryfowych

Rynek Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej łączy 182 miliony konsumentów zaś łączne PKB brutto wynosi około 2 biliony USD. Największymi gospodarkami są Rosja i Kazachstan.

Wielkość handlu zagranicznego towarami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej z krajami spoza Unii w okresie styczeń-grudzień 2017 r. wyniosła 633,8 mld. USD, w tym eksport - 386,6 mld USD, import - 247,2 mld USD. Ten wynik oznacza, że w stosunku do tego samego okresu w 2016 r. wolumen handlu zagranicznego wzrósł o 24,4%; wielkość eksportu towarów wzrosła o 25,4%, a importu - o 22,9%. Dodatkowo saldo handlu zagranicznego towarami wzrosło z 107,2 mld USD w okresie styczeń-grudzień 2016 r., a do 139,4 mld USD w tym samym okresie w 2017 r.³

Struktura towarowa eksportu państw członkowskich EUG do krajów trzecich:

1. produkty mineralne (60,7% całkowitego eksportu państw członkowskich do krajów trzecich)
2. metale i artykuły z metali (10,4%)
3. produkty przemysłu chemicznego (6,7%)

Około 80% tych towarów jest sprzedawanych na rynku zagranicznym przez Federację Rosyjską.

Największy udział w imporcie zajmują:

1. maszyny, urządzenia i fundusze transportowe (43,3% importu ogółem)
2. produkty chemiczne (18,5%)
3. produkty spożywcze i surowce rolne (13,2%)

Około 80% wolumenu zamówień tych towarów poza Unią zapewnia Federacja Rosyjska.

Wielkość handlu zagranicznego towarami Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej z krajami spoza Unii w okresie styczeń-grudzień 2017 r. wyniosła 633,8 mld. USD, w tym eksport - 386,6 mld USD, import - 247,2 mld USD.

Obroty w EUG z krajami trzecimi (USD)⁴

Rok	Import	Eksport	Obrót
2013	345,292,890,331	587,667,865,240	932,960,755,571
2014	311,896,357,688	556,800,267,751	868,696,625,439
2015	205,507,270,757	373,842,710,262	579,349,981,019
2016	201,107,859,713	308,264,788,919	509,372,648,632
2017	247,210,789,402	386,586,431,087	633,797,220,489

Dane dotyczące importu ogółem w EUG (mln USD).

Opis	2015	2016	2017
	Import	Import	Import
Produkty inwestycyjne	45801	44646	57143
Produkty pośrednie (towary energetyczne)	965	933	1088
Inne produkty pośrednie	85097	83164	100720
Dobra konsumpcyjne (artykuły spożywcze)	20100	17977	21162
Dobra konsumpcyjne (produkty nieżywnościowe)	48358	47388	58585
Łączna suma	200321	194108	238698

Główny udział eksportu państw członkowskich (85,7%) przypada na dobra pośrednie, z czego 59,5% całkowitego eksportu stanowią towary energetyczne, zaś inne dobra pośrednie - 26,2%.

W imporcie krajów członkowskich również dominują produkty pośrednie (41,8% całkowitego wolumenu importu) i towary konsumpcyjne (32,5%). Udział dóbr inwestycyjnych wynosi 22,2%.

Udział importu w poszczególnych krajach EUG (USD)⁵

Kraj	2015		2016		2017	
	kwota	%	Kwota	%	kwota	%
Armenia	2,260,579,978	1.10	2,212,186,457	1.10	2,966,529,473	1.20
Białoruś	13,152,465,328	6.40	12,267,579,442	6.10	14,585,436,575	5.90
Kazachstan	19,317,683,451	9.40	15,485,305,198	7.70	17,057,544,469	6.90
Kirgistan	2,055,072,708	1.00	2,413,294,317	1.20	2,719,318,683	1.10
Rosja	168,721,469,291	82.10	168,729,494,299	83.90	209,881,960,202	84.90
Łączna suma	205,507,270,757	100.00	201,107,859,713	100.00	247,210,789,402	100.00

Import w ramach EUG koncentruje się głównie na współpracy z krajami APEC (Współpraca Gospodarcza Azji i Pacyfiku) - 42,3% całkowitego importu towarów oraz Unii Europejskiej - 40,8%.

Wśród krajów APEC największe wolumeny importu mają:

- Chiny - 22,7%
- USA - 6,3%
- Japonia - 3,7%
- Korea Południowa - 2,8%

Wśród krajów Unii Europejskiej:

- Niemcy - 11,2%
- Włochy - 4,7%
- Francja - 4,7%
- Polska - 2,7%

Główny udział eksportu państw członkowskich (85,7%) przypada na dobra pośrednie, z czego 59,5% całkowitego eksportu stanowią towary energetyczne, zaś inne dobra pośrednie - 26,2%.

Wolumen importu z krajów trzecich (USD)⁶

Kraj	2015	2016	2017
Chiny	43,785,513,622	45,718,439,240	57,436,591,986
Niemcy	24,102,955,894	22,464,296,957	27,714,943,784
USA	13,594,268,055	12,720,475,760	14,413,082,145
Włochy	10,301,032,001	9,405,321,963	11,932,597,145
Francja	7,003,384,583	9,470,389,507	10,566,660,003
Japonia	7,596,909,014	7,412,695,315	8,409,851,887
Korea Południowa	5,353,118,226	5,694,051,434	7,685,512,692
Ukraina	7,666,482,361	5,454,206,946	6,750,710,140
Polska	5,576,779,666	5,443,905,087	6,638,922,801
Turcja	5,574,867,202	3,867,043,716	5,374,922,854
Wielka Brytania	4,349,150,566	3,993,690,180	4,701,960,130
Holandia	3,668,756,109	3,549,961,117	4,522,265,627
Finlandia	2,945,710,006	2,710,648,251	3,957,582,876
Czechy	3,329,184,458	3,167,733,032	3,848,541,695
Hiszpania	3,329,858,828	3,087,715,612	3,685,748,440
Wietnam	2,305,762,495	2,724,582,269	3,669,667,194
Brazylia	3,220,545,879	2,829,157,058	3,456,417,215
Indie	2,701,569,253	2,822,472,605	3,341,081,137
Belgia	2,526,748,170	2,662,994,287	3,302,888,301
Austria	2,392,982,680	2,140,267,806	2,518,164,085

Importowane produkty z krajów trzecich (USD)⁷

Opis	2015	2016	2017
Zwierzęta i produkty pochodzenia zwierzęcego	5,341,850,819	4,408,101,685	5,189,809,580
Produkty roślinne	12,482,993,650	11,481,039,558	13,256,983,303
Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego i roślinnego	1,181,371,448	1,183,300,775	1,321,370,030
Gotowe produkty spożywcze	9,988,897,274	9,449,000,661	10,470,921,795
Produkty mineralne	3,254,655,370	2,558,978,259	3,237,847,953
Produkty przemysłu chemicznego i pokrewne	26,526,112,126	25,939,386,266	31,085,043,625
Tworzywa sztuczne i produkcja z nich	11,521,809,266	11,309,489,656	13,551,404,753
Skóry surowe, skóry, futra naturalne i artykuły z nich	930,085,547	913,911,773	1,265,597,102
Drewno i produkty z nich	831,967,909	618,144,957	672,505,774
Masa z drewna lub innej włóknistej celulozy	3358419558	3100561640	3308220056
Materiały tekstylne i tekstylia	9,359,107,941	9,703,268,711	11,854,958,990
Obuwie, czapki, parasole, długopisy i inne	2,974,089,740	3,028,084,830	4,028,596,693
Produkty z kamienia, gipsu, cementu i inne	2,608,714,710	2,411,039,784	2,841,537,315
Metale nieszlachetne i produkty z nich	14,161,315,693	12,957,364,647	16,055,058,017
Maszyny, urządzenia i mechanizmy	65,259,092,251	64,390,260,293	80,486,465,150
Transport lądowy, samoloty	19,111,833,597	19,171,645,435	25,991,806,569
Narzędzia i urządzenia: optyczne, fotograficzne, kinowe, pomiarowe, zegarki i inne	6,466,892,805	6,393,917,952	7,725,416,522
Zabawki, meble i inne	5,526,191,575	5,081,895,300	6,331,550,328
Dziela sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	14,221,400	11,682,966	23,363,675

Rosja

„Według prognoz Euler Hermes Rosja powinna skorzystać z poprawy sytuacji makroekonomicznej na świecie, w wyniku której światowy wzrost gospodarczy osiągnie 3 proc. r/r zarówno w 2017, jak i 2018 r., po osiągnięciu w latach 2015 i 2016 odpowiednio 2,9 proc. i 2,6 proc. tempa wzrostu. Ta poprawa ma pozytywny wpływ w trzech wymiarach:

- lepszej synchronizacji krajowych cykli gospodarczych,
- ożywienia światowego handlu,
- sprzyjającej polityki pieniężnej i warunków finansowania.

Te trzy czynniki doprowadzą do umiarkowanego wzrostu cen surowców (Euler Hermes oczekuje, że ceny ropy wzrosną w 2018 r. do średnio 56 dol. za baryłkę) i umiarkowanego umocnienia się rubla w stosunku do dolara. Oczekuje się, że ożywienie rosyjskiego eksportu utrzyma się w 2018 r., choć w bardziej umiarkowanym tempie: +26 mld dol. po +60 mld dol. w 2017 r.⁸”

Rosyjskie główne gałęzie przemysłu to:

- ropa i gaz
- wydobywanie
- przetwarzanie kamieni szlachetnych i metali
- budowa statków powietrznych
- produkcja lotnicza
- produkcja broni i maszyn wojskowych
- elektrotechnika
- produkcja celulozy i papieru
- przemysł motoryzacyjny, transport, produkcja maszyn drogowych i rolniczych
- elektryczność
- przemysł spożywczy

Wytwory kompleksu paliwowo-energetycznego są obecnie głównym produktem eksportowym Rosji. Ze szczególnym uwzględnieniem wydobywania i przerobu różnych paliw i produkcji energii elektrycznej. Rosja jest drugim co do wielkości producentem energii elektrycznej po Stanach Zjednoczonych i eksportuje prawie 40% pierwotnych zasobów energetycznych.

Budowa maszyn jest wiodącą gałęzią przemysłu w Rosji (koncentruje się głównie w Moskwie, Petersburgu, Uralu, Wołdze i zachodniej Syberii). Udział budowy maszyn w rosyjskiej gospodarce wynosi prawie 30%.

Rosyjski przemysł chemiczny odgrywa ważną rolę w rozwoju gospodarczym kraju. Zapewnia wydobywanie surowców chemicznych i chemię syntezy organicznej. Podstawowa chemia obejmuje produkcję nawozów mineralnych, chloru, sodu, kwasu siarkowego i innych produktów. Chemia syntezy organicznej obejmuje produkcję kauczuków syntetycznych, tworzyw sztucznych, żywic syntetycznych itp.

Rolnictwo w Rosji charakteryzuje się bardzo dużą produkcją. Użytki rolne stanowią 219,6 milionów hektarów. Główne uprawy rolne to zboża, buraki cukrowe, słoneczniki, ziemniaki i len. Ogólna produkcja zbóż i roślin strączkowych stawia Rosję na czwartym miejscu na świecie (po Chinach, USA i Indiach).⁹

Importowane produkty z krajów trzecich (USD)¹⁰

Produkt	2016	2017
Samochody i inne pojazdy mechaniczne	12,069,102,400	13,394,965,600
Antybiotyki	216,267,200	244,252,200
Banany, w tym banany, świeże lub suszone	1,998,431,800	2,280,711,200
Benzyna	121,492,000	28,642,600
Włókno bawełniane	161,559,400	91,673,000
Gaz ziemny w stanie gazowym	122,389,900	137,396,600
Gotowe lub konserwowane ryby; kawior	365,956,900	458,304,800
Gotowe lub konserwowane produkty z mięsa, podrobów	131,299,100	150,054,000
Olej napędowy	49,385,000	135,278,800
Płatki	700,319,200	715,875,400
Ziarna kakaowe, całe lub zepsute, surowe lub prażone	317,175,200	273,703,600
Ziemniaki, świeże lub schłodzone	215,756,000	440,825,000
Kauczuk naturalny i syntetyczny	653,649,200	882,063,500
Kawa	1,033,444,400	1,277,942,400
Kasze, mąka i granulki ze zbóż	2,099,400	2,260,000
Kukurydza	282,616,800	364,542,800
Produkty lecznicze	14,131,581,800	17,162,009,500
Makaron	108,616,000	141,570,400
Olej kokosowy, olej palmowy	1,557,276,200	1,644,083,200
Olej słonecznikowy	10,043,800	34,265,800
Meble	2,710,572,000	3,351,583,200
Mleko i śmietana	1,331,308,200	1,474,606,500
Mleko w proszku	892,538,400	853,345,600
Pojazdy silnikowe do transportu towarów	2,065,620,200	3,997,583,600
Świeże i mrożone mięso	4,185,082,200	4,849,601,400
Napoje alkoholowe i bezalkoholowe	3,656,245,600	4,985,324,800
Produkty naftowe	1,510,372,300	1,757,968,400
Ropa naftowa	85,781,400	105,650,800
Obuwie	2,209,048,200	3,090,221,100
Odzież	10,541,817,000	13,150,474,000
Chlorek sodu	95,403,900	94,550,200
Inny cukier biały	287,562,700	233,843,400
Pszenica	182,942,400	79,418,400
Skorupiaki i mięczaki	561,464,700	635,927,300
Rudy i koncentraty aluminium	30,817,200	12,467,200
Ryby świeże i mrożone	1,962,896,400	2,279,350,300
Surowy cukier	220,893,700	18,544,000
Cygara, cygaretki i papierosy	329,452,200	306,087,400
Masło i inne tłuszcze oraz oleje wytwarzane z mleka	1,524,970,600	2,023,594,900
Tkaniny bawełniane	208,787,200	283,400,800
Paliwa płynne do określonych procesów przetwarzania	3,862,200	11,150,800

C.D.

Produkt	2016	2017
Rury	1,481,999,300	2,089,485,800
Węgiel	519,660,800	947,103,100
Chemiczne środki ochrony roślin	1,494,033,200	1,789,335,400
Owoce cytrusowe	2,345,108,000	2,378,424,200
Herbata	1,096,955,400	1,049,932,000
Czarne metale	6,096,523,200	9,651,313,000
Metale żelazne (z wyjątkiem żeliwa, żelazostopów, odpadów i złomu)	5,295,939,200	8,381,148,400
Czekolada i inne produkty gotowe zawierające kakao	690,572,900	922,365,300
Elektryczność	106,694,300	216,686,400
Świeże jabłka	741,714,400	813,261,400
Jęczmień	40,809,500	65,474,400
Łączna suma	88,715,103,116	111,694,171,517

Produkty importowane z Polski (USD)¹¹

Produkty	Import	Udział (%)
Mechaniczne i elektryczne	1,171,784,660	29.61
Chemikalia	598,111,700	15.11
Plastik lub guma	406,867,770	10.28
Drewno	367,429,220	9.28
Metale	304,707,550	7.7
Produkty żywnościowe	303,726,940	7.67
Transport	268,989,210	6.8
Tekstylia i odzież	108,555,790	2.74
Kamień i szkło	84,930,440	2.15
Warzywa	67,580,920	1.71
Paliwa	26,181,030	0.66
Obuwie	22,714,400	0.57
Zwierzęta	11,338,300	0.29
Minerały	7,285,530	0.18
Skóry	2,413,160	0.06
Wszystkie produkty	3,957,454,650	100

Poprzez sytuację geopolityczną oraz sankcje nałożone przez Rosję na export towarów z UE, stosunki handlowe poważnie ucierpiały. Ogólnie eksport do Rosji spadał o 15,7 % rocznie w latach 2014-2016. Wywóz z UE do Rosji w 2013 r. wynosił 120 mld euro, zaś 2016 roku było to zaledwie 72 miliardy euro. WIFO wskazuje, że Polska straciła około 3 mld euro. Analiza ujawnia, że nałożenie sankcji najbardziej uderzyło w unijnych rolników i producentów żywności.¹²

W dobie wyzwań geopolitycznych, to Armenia może stać się platformą do porozumiewania się z państwami EUG – jest to bowiem kraj, który pozostaje w bardzo dobrych relacjach zarówno z Rosją jak i UE (posiadają podpisaną umowę o współpracy). Jest to zatem naturalne rozwiązanie, na nawiązanie pozytywnych relacji handlowych z przedsiębiorcami z Rosji.

W dobie wyzwań geopolitycznych, to Armenia może stać się platformą do porozumiewania się z państwami EUG – jest to bowiem kraj, który pozostaje w bardzo dobrych relacjach zarówno z Rosją jak i UE (posiadają podpisaną umowę o współpracy).

Białoruś

W 2017 roku białoruska gospodarka odnotowała 4.3 % wzrost PKB, czyli pierwszy pozytywny wynik od 2014 roku.¹³ Oznacza to wyjście z dwuletniej recesji, co dodatkowo potwierdza wzrost dynamiki w produkcji przemysłowej, niska inflacja oraz stosunkowo wysoki stan rezerw walutowych. Wydaje się, że Białoruś wróciła na drogę wzrostu przede wszystkim ze względu na poprawę koniunktury na światowych rynkach paliw. Do tej sytuacji przyczynił się wzrost dochodów ze sprzedaży produktów naftowych - jednego z jej głównych towarów eksportowych. Pozytywny wpływ miało również uregulowanie w kwietniu 2017 roku ponadrocznego rosyjsko-białoruskiego sporu dotyczącego warunków dostaw z Rosji surowców energetycznych. Ważnym czynnikiem była także poprawa sytuacji gospodarczej w Rosji, będącej dla Białorusi kluczowym rynkiem zbytu znacznej części ich eksportu.¹⁴

Do priorytetowych sektorów białoruskiej gospodarki należą maszyny i obróbka metali, rafinacja ropy naftowej, przemysł chemiczny i petrochemiczny, energia elektryczna, towary konsumpcyjne i przetwórstwo spożywcze, przemysł drzewny. Także rola usług staje się coraz większa. Handel, usługi i sektor przemysłowy są głównymi źródłami rozwoju gospodarczego kraju. Produkcja przemysłowa wyniosła 41,3% PKB, rolnictwo 9,3%, a usługi aż 49,4% PKB.¹⁵

Struktura białoruskiej gospodarki jest zorientowana na eksport. Udział eksportu w produkcji krajowym brutto wynosi około 60%. Wielkość białoruskiego eksportu towarów i usług wzrosła z 7,6 mld USD w 2000 r. do 28,9 mld USD w 2016 r. Produkty eksportowe Białorusi są zróżnicowane i obejmują ponad 1 000 artykułów. Do głównych towarów eksportowych Białorusi należą nawozy potasowe i azotowe, produkty naftowe, stal walcowana, kord metalowy, ciężarówki, traktory, włókna chemiczne i przędza, opony, meble, chłodziarki i zamrażarki, produkty z drewna, odzież, obuwie, produkty mleczne i inne, produkty mięsne, cukier.¹⁶

Białoruskie przedsiębiorstwa, które stanowią rdzeń ich przemysłu, to giganci budowy maszyn, najwyższej klasy przedsiębiorstwa chemiczne, innowacyjne firmy informatyczne oraz producenci odzieży, obuwia i artykułów spożywczych. Do najpotężniejszych fabryk Białorusi należą: Mińska Fabryka Samochodów (MAZ), Mińska Fabryka Traktorów (MTZ), Białoruskie Huty (BMZ), Atlant (chłódnie), Belaruskali (drugi największy producent nawozów potasowych na świecie), Belcommunmash (producent transportu elektrycznego) i rafinerie ropy naftowej w Nowopołocku i Mozyrzu.

Białoruskie rolnictwo specjalizuje się w hodowli zwierząt (mleko i produkty mięsne), Inie, ziemniakach, zbożach i warzywach, burakach cukrowych i uprawach paszowych. Od czasu uzyskania niepodległości położono nacisk na produkcję zbóż, co pozwoliło Białorusi osiągnąć samowystarczalność i zmniejszyć zależność od drogiego importu zbóż. Większość gruntów nadal jest własnością publiczną lub zbiorową.

Sektor informatyczny w coraz większym stopniu staje się istotnym elementem białoruskiej gospodarki. W ciągu ostatnich dziesięciu lat, eksport usług IT wzrósł ponad 50 razy.

¹³ <https://pl.tradingeconomics.com/belarus/indicators>

¹⁴ <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2018-02-27/koniec-kryzysu-sytuacja-gospodarcza-bialorusi-po-dwoch-latach>

¹⁵ <https://pl.tradingeconomics.com/belarus/indicators>

¹⁶ http://mfa.gov.by/en/foreign_trade/export/

Do priorytetowych sektorów białoruskiej gospodarki należą maszyny i obróbka metali, rafinacja ropy naftowej, przemysł chemiczny i petrochemiczny, energia elektryczna, towary konsumpcyjne i przetwórstwo spożywcze, przemysł drzewny.

Importowane produkty z krajów trzecich (USD)¹⁷

Produkty	Import		
	2015	2016	2017
Surowce spożywcze i rolnicze	3,470,350,651	3,101,444,223	3,429,735,101
Produkty mineralne	177,939,042	123,040,911	157,248,957
Produkty paliwowe i energetyczne	49,763,998	47,958,004	60,462,299
Produkty przemysłu chemicznego, gumy	2,370,321,694	2,286,159,023	2,662,367,057
Skóry, futra	30,587,080	32,808,047	65,350,157
Drewno, celuloza i wyroby z papieru	283,357,690	247,034,906	294,482,059
Tekstylna, wyroby tekstylne i obuwie	624,318,591	839,001,222	1,195,000,729
Metale i produkty z nich	940,109,333	907,936,656	1,077,388,032
Maszyny, urządzenia i pojazdy	4,572,652,557	4,019,542,061	4,912,844,457
Wszystkie produkty	13,088,655,699	12,234,661,099	14,531,750,308

Produkty importowane z Polski (USD)¹⁸

Grupa produktów	Import	Product Share (%)
Warzywa	428,410,000	36.27
Mechaniczne i elektryczne	158,935,300	13.45
Plastik lub guma	92,570,500	7.84
Chemikalia	92,388,300	7.82
Metale	68,228,600	5.78
Transport	62,108,400	5.26
Drewno	57,623,400	4.88
Zwierzęta	54,519,600	4.62
Tekstylna i odzież	36,662,700	3.1
Różne	33,178,100	2.81
Produkty żywnościowe	31,837,100	2.7
Kamień i szkło	25,334,600	2.14
Obuwie	17,723,300	1.5
Paliwa	10,004,200	0.85
Minerały	6,388,100	0.54
Skóry	5,374,200	0.45
Wszystkie produkty	1,181,286,400	100

Armenia

Armenia pod względem geopolitycznym jest doskonałą platformą wymiany gospodarczej z pozostałymi członkami EUG. Jako jedyny kraj w ramach Unii ma podpisaną umowę o współpracy z Unią Europejską, dlatego stanowi naturalne wejście do innych krajów w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Znajduje się również w bardzo dobrych relacjach z Iranem, z którym wspólnie tworzą przygraniczną strefę gospodarczą. Jako kraj chrześcijański, jest bardzo bliski kulturowo Polsce, dzięki czemu inwestycje w Armenii stają się łatwiejsze do nawiązania.

Sektor technologii informacyjnej (IT) i telekomunikacyjnej jest jednym z najszybciej rozwijających się w Armenii. Rząd uznał IT za priorytet i wspiera go za pośrednictwem różnych instytucji m.in. Gyumri Technology Center i Development Foundation of Armenia. Obecnie w Armenii działa ponad 300 firm informatycznych i telekomunikacyjnych.¹⁹

Sektor IT i zaawansowanych technologii, z wyszczególnieniem inżynierii precyzyjnej jako podsektora, jest jedną z wschodzących gwiazd dla Armeńskiej Gospodarki. Jako główny ośrodek rozwoju oprogramowania w regionie, branża IT koncentruje się na rozwiązaniach związanych z przemysłem, rozwojem elektroniki i produkcją półprzewodników.

Sektor specjalizuje się w outsourcingu i charakteryzuje ogromnymi inwestycjami w działalność badawczo-rozwojową. Około 50% łącznych przychodów generowanych przez połowę firm IT wynika wyłącznie z inwestycji w R&D. W ciągu ostatnich 5 lat sektor wykazał dwucyfrowy wzrost i osiągnął wynik 450 mln USD.²⁰

Kolejnym sektorem wartym uwagi jest przemysł farmaceutyczny, który jest również kluczowy dla rządu armeńskiego. Dzięki tradycji wytwarzania wysokiej jakości produktów chemicznych, w ciągu ostatniej dekady przemysł farmaceutyczny Armenii stał się jednym z najbardziej dynamicznych sektorów gospodarki. Wzrost opiera się na wykwalifikowanej i dobrze wykształconej sile roboczej, entuzjastycznych i skutecznych przedsiębiorcach oraz znaczących krajowych i zagranicznych inwestycjach bezpośrednich. W kraju istnieje około 3 000 jednostek: wytwórców, firm farmaceutycznych, aptek. Wzrost podwoił się w ciągu 5 lat i rynek osiągnął wartość 250 mln\$. Rynek nastawiony jest przede wszystkim na export.²¹

Energia jest jednym z najbardziej w pełni działających i opłacalnych sektorów w Armenii, a kraj jest prawie samowystarczalny energetycznie. Z powodu braku przemysłowych zasobów paliw, Armenia kładzie duży nacisk na rozwój własnych odnawialnych źródeł energii, takich jak energia wodna, wiatrowa i słoneczna.²²

W Armenii odkryto ponad 480 złóż różnych zasobów mineralnych. Rudy i metale stanowią ponad połowę eksportu. Armenia ma bogate złoża żelaza, miedzi, molibdenu, ołowiu, cynku, złota, srebra, aluminium i sjenitu nefelinowego. Obecnie w Armenii działa siedem kopalni miedzi i molibdenu, trzy kopalnie miedzi, trzynaście kopalń złota i polimetalitu, dwie kopalnie polimetaliczne i dwie kopalnie rud żelaza. Bezpieczeństwo ekologiczne jest jednym z kluczowych wyzwań dla sektora.²³

Armenia pod względem geopolitycznym jest doskonałą platformą wymiany gospodarczej z pozostałymi członkami EUG.

Sektor technologii informacyjnej (IT) i telekomunikacyjnej jest jednym z najszybciej rozwijających się w Armenii.

Sektor specjalizuje się w outsourcingu i charakteryzuje ogromnymi inwestycjami w działalność badawczo-rozwojową.

Energia jest jednym z najbardziej w pełni działających i opłacalnych sektorów w Armenii, a kraj jest prawie samowystarczalny energetycznie.

¹⁹ <http://www.dfa.am/wp-content/uploads/2016/12/IT.pdf>

²⁰ <http://www.dfa.am/invest/it/>

²¹ <http://www.dfa.am/wp-content/uploads/2016/12/Pharmaceutical-Industry.pdf>

²² <http://www.dfa.am/invest/energy/>

²³ www.dfa.am/invest/mining/

Rolnictwo stanowi 23% PKB kraju. Armenia ma szybko rozwijający się sektor przetwórstwa żywności o doskonałym potencjale eksportowym w oparciu o ekologiczne przyjazne „zielone” produkty rolne. Jako jeden z najbardziej rozwiniętych sektorów w kraju, a drugi pod względem eksportu, przetwórstwo żywności odgrywa ważną rolę w gospodarce. Najważniejsza produkcja koncentruje się wokół wytwarzania napojów alkoholowych, zwłaszcza wina i brandy z lokalnych winogron.²⁴

Warunki glebowo-klimatyczne Armenii, duże wysokości i ograniczone wykorzystanie nawozów chemicznych stanowią o smaku produktów. Produkty te mogą być z powodzeniem wprowadzony na rynki międzynarodowe dzięki nowoczesnym technologiom przetwarzania i pakowania, które obecnie są wykorzystywane do eksportu takich produktów ormiańskich jak napoje bezalkoholowe, woda mineralna, papierosy, alkohol, owoce i warzywa w puszkach, mleko i produkty mleczne, produkty mięsne.

Głównie importowane produkty z krajów trzecich (USD)²⁵

Produkty	2015	2016
Żywe zwierzęta	5,005,800	4,569,600
Mięso i jadalne podroby	60,597,100	46,989,100
Ryby i skorupiaki, mięczaki i pozostałe bezkręgowce wodne	3,381,400	2,537,300
Mleko i produkty mleczne; jaja ptasie; naturalny miód; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego	32,791,000	33,605,900
Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone	4,316,400	5,165,800
Żywe drzewa i inne rośliny	3,574,800	3,231,400
Jadalne warzywa, korzenie i bulwy	11,386,300	9,671,000
Jadalne owoce i orzechy	27,057,300	29,584,900
Kawa, herbata i inne przyprawy	28,222,000	28,266,600
Płatki śniadaniowe	94,308,400	71,718,600
Produkty przemysłu młynarskiego; sód; skrobie inuliny i inne	11,775,100	9,256,100
Nasiona oleiste i owoce oleiste; różne ziarna, nasiona i owoce; przemysłowe lub medyczne rośliny	9,973,500	8,259,000
Lak, gumy, żywice i inne soki roślinne i ekstrakty	5,993,000	5,445,200
Materiały do sadzenia warzyw; produkty roślinne, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone	77,700	72,900
Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego i roślinnego; gotowe jadalne tłuszcze	44,749,500	43,270,400
Przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków	10,636,900	6,388,900
Cukier i wyroby cukiernicze	44,768,500	35,128,900
Kakao	40,020,400	42,139,000
Przetwory ze zbóż, skrobi mąki lub mleka	25,212,400	24,793,500
Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin	14,604,900	13,967,500
Różne artykuły spożywcze	20,845,500	21,461,900
Napoje alkoholowe i bezalkoholowe i ocet	45,281,300	60,630,100
Pozostałości i odpady z przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt	31,257,600	25,818,000
Tytoń	82,250,100	101,343,500
Sól; siarka; materiały tynkarskie, wapno i cement	13,796,100	14,657,400
Rudy, żużel i popiół	526,400	382,400

C.D.

Produkty	2015	2016
Paliwa, produkty ropopochodne, substancje bitumiczne; woski mineralne	624,941,500	568,581,300
Chemikalia nieorganiczne; elementy radioaktywne i izotopy	27,703,900	27,994,000
Organiczne chemikalia	10,956,800	11,056,000
Produkty farmaceutyczne	111,166,200	115,851,500
Nawozy	24,054,700	44,186,300
Barwniki, pigmenty i środki barwiące; Lakiery; atramenty inne	19,531,400	18,787,800
Olejki eteryczne, preparaty perfumeryjne, kosmetyczne i toaletowe	44,634,300	48,302,600
Mydło, organiczne środki powierzchniowo czynne, preparaty do prania, preparaty smarujące, woski sztuczne	32,077,000	29,018,800
Substancje białkowe; modyfikowane skrobie; kleje; enzymy	5,794,900	6,367,600
Materiały wybuchowe; niektóre palne preparaty	2,700,200	1,787,200
Materiały fotograficzne lub kinematograficzne	1,266,400	1,028,000
Różne produkty chemiczne	23,425,900	23,991,300
Tworzywa sztuczne i wyroby z nich	97,756,800	91,073,500
Kauczuk i artykuły z gumy	38,787,600	38,944,600
Surowce skórzanne	1,992,900	2,048,700
Artykuły ze skóry i artykuły z jelit zwierzęcych	7,579,800	10,045,600
Skóry futerkowe i wyroby z futra naturalnego	1,479,200	2,315,600
Drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny	38,099,100	34,465,700
Korek i artykuły z korka	3,295,200	3,629,500
Produkcja ze słomy	59,400	70,100
Masa celulozowa z drewna lub innego włóknistego materiału celulozowego, odpady z papieru lub tektury	96,400	27,100
Papier i tektura; artykuły z masy papierniczej	59,095,600	59,589,700
Książki, gazety, zdjęcia i inne produkty z branży poligraficznej	7,752,400	4,950,800
Jedwab	19,500	29,300
Wełna drobna lub gruba sierść zwierzęca; przędza z włosia końskiego i tkanina	1,570,200	552,200
Bawełna	9,965,900	13,488,600
Roślinny materiał włókienniczy; przędza papierowa i tkana	191,300	294,000
Filamenty chemiczne	15,029,900	20,120,700
Włókna chemiczne staplowe	35,858,700	46,898,500
Wata, filc i sznurek, powrozy, liny i kable oraz artykuły z nich tkane; specjalne przędze	3,923,900	5,917,700
Dywany i inne tekstylne pokrycia podłogowe	1,872,500	3,201,300
Specjalne tkaniny; koronka; gobeliny; haft	2,540,800	3,444,900
Impregnowane, powleczone, pokryte lub laminowane materiały włókiennicze; artykuły tekstylne	3,579,500	4,936,300
Dziane lub szydełkowane tkaniny	5,813,100	13,176,300
Odzież z dzianiny i dodatki odzieżowe	31,570,300	42,183,600
Odzież tekstylna i dodatki odzieżowe	44,807,100	58,036,600
Pozostałe gotowe artykuły włókiennicze; zużyta odzież i zużyte artykuły włókiennicze	7,805,000	12,531,000

C.D.

Produkty	2015	2016
Obuwie, getry i tym podobne	20,420,600	33,024,900
Nakrycia głowy	837,500	1,101,600
Parasole, bicze, szpicruty i ich części	475,800	326,400
Przygotowane pióra i sztuczne kwiaty	139,400	243,800
Artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów	19,175,900	15,133,500
Wyroby ceramiczne	18,473,300	22,500,300
Szkło	26,497,100	26,866,100
Perły naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne	118,110,500	161,523,400
Metale żelazne	66,804,600	58,662,600
Artykuły z metali żelaznych	71,413,200	63,307,000
Miedź i artykuły z miedzi	2,126,600	2,848,800
Nikiel i artykuły z niklu	555,700	105,500
Aluminium i artykuły z aluminium	86,299,500	71,193,400
Cyna i artykuły z cyny	754,000	514,400
Cynk i artykuły z cynku	85,200	93,000
Ołów i artykuły z ołowiu	83,100	108,400
Pozostałe metale nieszlachetne, cermet, artykuły z nich	238,800	321,800
Narzędzia, sztuce z metali nieszlachetnych	8,219,100	7,018,600
Artykuły różne z metali nieszlachetnych	14,786,400	15,079,900
Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz części do nich	267,884,600	249,549,700
Maszyny elektryczne, wyposażenie, części urządzeń rejestrujących i odtwarzających dźwięk	145,954,500	219,207,700
Lokomotywy szynowe, tabor kolejowy i części do nich	3,107,300	1,078,200
Pojazd inne niż kolejowe i jego części	188,075,400	159,150,400
Samoloty, statki kosmiczne i ich części	263,500	194,100
Statki, łodzie i urządzenia pływające	74,500	130,300
Przyrządy optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne	76,453,100	58,216,400
Zegary i zegarki oraz ich części	6,318,600	9,345,800
Instrumenty muzyczne; części i akcesoria do nich	629,400	647,500
Meble; pościel, materace pod materace, poduszki i podobne wypchane meble	42,013,800	41,016,300
Zabawki, gry i artykuły sportowe; części i akcesoria do nich	8,877,800	13,218,900
Różne artykuły przemysłowe	22,528,800	23,729,300
Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	356,500	732,100

Produkty importowane z Polski (USD)²⁶

Produkty	Eksport z Polski do Armenii		Eksport z Polski ogólnie
	USD	Udział	USD
Wszystkie produkty	36,918,000	1.9%	196,455,270,000
Produkty mleczarskie; jaja ptasie; naturalny miód; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego	7,512,000	39.8%	1,886,469,000

C.D.

Produkty	Eksport z Polski do Armenii		Eksport z Polski ogólnie
	USD	Udział	USD
Różne artykuły przemysłowe	3,117,000	24.4%	1,278,760,000
Maszyny, urządzenia mechaniczne, reaktory jądrowe, kotły; ich części	3,011,000	1.2%	25,821,708,000
Maszyny i urządzenia elektryczne i ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, telewizory	2,635,000	1.2%	22,542,422,000
Kakao	2,545,000	15.6%	1,633,799,000
Olejki eteryczne; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne lub toaletowe	2,253,000	7.6%	2,960,692,000
Cukry i wyroby cukiernicze	1,615,000	24.5%	657,940,000
Różne preparaty jadalne	971,000	6.0%	1,616,528,000
Pozostałości i odpady z przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt	948,000	12.5%	758,399,000
Szkło	941,000	5.3%	1,775,161,000
Narzędzia, przybory, sztucce, łyżki i widelce z metali nieszlachetnych; ich części z metali nieszlachetnych	890,000	6.4%	1,394,772,000
Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	777,000	0.8%	9,155,882,000
Przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka; wyroby cukiernicze	742,000	3.5%	2,137,062,000
Mydło, organiczne środki powierzchniowo czynne, preparaty do prania, preparaty smarujące, sztuczne	740,000	3.9%	1,873,818,000
Drukowane książki, gazety, zdjęcia i inne produkty z branży poligraficznej; rękopisy,	728,000	5.2%	1,408,630,000
Organiczne chemikalia	640,000	4.9%	1,308,241,000
Produkty farmaceutyczne	584,000	2.0%	2,919,965,000
Artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, z dzianin	464,000	2.2%	2,101,814,000
Meble; pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane meble;	420,000	0.4%	11,776,259,000
Papier i tektura; artykuły z masy papierniczej, papieru lub tektury	416,000	1.1%	3,863,275,000
Aluminium i artykuły z aluminium	377,000	1.4%	2,663,751,000
Urządzenia optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne	370,000	1.2%	2,963,564,000
Ekstrakty garbników lub środków barwiących; garbniki i ich pochodne; barwniki, pigmenty i inne barwniki	352,000	3.9%	908,054,000
Artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów	329,000	3.4%	956,471,000
Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin	294,000	2.3%	1,286,874,000
Obuwie	281,000	2.3%	1,211,561,000
Paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne	269,000	0.5%	5,015,981,000
Wata, filc i włókniny; specjalne przędze; szpagat, powrozy, liny i kable oraz artykuły z nich	245,000	7.1%	346,786,000
Jadalne owoce i orzechy; skórka owoców cytrusowych	230,000	2.1%	1,074,605,000

C.D.

Produkty	Eksport z Polski do Armenii		Eksport z Polski ogólnie
	USD	Udział	USD
Artykuły z żelaza lub stali	218,000	0.4%	5,873,476,000
Odzież i dodatki odzieżowe	215,000	0.8%	2,737,317,000
Drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny	193,000	0.5%	3,840,034,000
Różne produkty chemiczne	188,000	0.9%	2,184,578,000
Włókna	157,000	7.2%	218,377,000
Pozostałe gotowe artykuły włókiennicze; zestawy; zużyta odzież i zużyte artykuły włókiennicze	147,000	1.5%	1,001,895,000
Pojazdy inne niż kolejowy lub tramwajowe oraz ich części i akcesoria	123,000	0.1%	23,956,500,000
Chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych, metali ziem rzadkich	122,000	1.6%	755,383,000
Zabawki, gry i artykuły sportowe; części i akcesoria do nich	114,000	0.9%	1,290,463,000
Produkty przemysłu młynarskiego; sód; skrobie; inulina; gluten	104,000	4.1%	252,748,000
Artykuły różne z metali nieszlachetnych	81,000	0.5%	1,592,057,000
Napoje, wyroby spirytusowe i ocet	58,000	0.7%	828,525,000
Impregnowane, powleczone, pokryte lub laminowane materiały włókiennicze; artykuły włókiennicze odpowiedniego rodzaju	55,000	2.0%	281,529,000
Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone	50,000	1.9%	260,178,000
Kawa, herbata i przyprawy	40,000	0.7%	606,135,000
Mięso i jadalne podroby	37,000	0.1%	4,284,166,000
Kauczuk i artykuły z gumy	37,000	0.1%	4,559,768,000
Żywe drzewa i inne rośliny; korzenie i tym podobne; kwiaty cięte i liście ozdobne	35,000	2.6%	135,115,000
Towary nie wymienione gdzie indziej	35,000	2.1%	165,025,000
Wyroby ceramiczne	31,000	0.3%	1,066,752,000
Artykuły ze skóry; wyroby rymarskie i uprząż; artykuły podróżne, torebki	23,000	0.5%	500,454,000
Substancje białkowe; modyfikowane skrobie	19,000	0.9%	215,301,000
Perty naturalne lub hodowlane, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, platerowane metale	15,000	0.1%	1,297,559,000
Nakrycia głowy i ich części	15,000	1.5%	99,050,000
Specjalne tkaniny; czernione tkaniny tekstylne; koronka; gobeliny; obcios; haft	11,000	2.2%	50,435,000
Miedź i artykuły z miedzi	10,000	0.0%	2,700,001,000
Żelazo i stal	9,000	0.0%	3,342,759,000
Jadalne warzywa i niektóre korzenie i bulwy	9,000	0.1%	966,629,000
Nawozy	8,000	0.1%	577,788,000
Pozostałe metale nieszlachetne; artykuły z nich	8,000	2.7%	29,903,000
Parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki, bicze, szpicruty i ich części	7,000	2.2%	32,391,000

C.D.

Produkty	Eksport z Polski do Armenii		Eksport z Polski ogólnie
	USD	Udział	USD
Dywany i inne tekstylne pokrycia podłogowe	6,000	0.2%	245,458,000
Nasiona oleiste i owoce oleiste; różne ziarna, nasiona i owoce; przemysłowe lub lecznicze	6,000	0.2%	259,153,000
Gumy, żywice i inne soki roślinne i ekstrakty	6,000	3.5%	16,908,000
Nikiel i artykuły z niklu	6,000	1.8%	33,151,000
Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego i produkty ich rozkładu; gotowe jadalne tłuszcze	4,000	0.1%	645,888,000
Wyroby ze słomy lub innych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	4,000	1.4%	28,599,000
Sól; siarka; ziemie i kamień; materiały tynkarskie, wapno i cement	3,000	0.1%	243,396,000
Cynk i artykuły z cynku	3,000	0.1%	287,626,000
Lokomotywy kolejowe lub tramwajowe, tabor szynowy i jego części; osprzęt kolejowy lub tramwajowy	3,000	0.0%	703,174,000

Blue Idea Sp. z o.o. na początku 2018 r. podpisała Memorandum o współpracy i aktualnie jest jedynym oficjalnym reprezentantem Fundacji Rozwoju Armenii „Business Armenia” w Polsce. Blue Idea specjalizuje się w outsourcingu usług biznesowych w obszarze rekrutacji & HR, księgowości, IT oraz outsourcingu sprzedaży oraz konsultingu (w tym market research). Działa głównie w branży finansowej, produkcyjnej, handlowej. Rozpoczęła działalność w 2012 roku, a dziś zatrudnia ponad 150 osób.

Na terenie EUG Blue Idea przeprowadza badania rynku, parowanie biznesowe, rekrutację, a także prowadzi projekt Run IT in Armenia specjalizując się w Outsourcingu IT i współpracując z najlepszymi specjalistami IT w Armenii.

Kazachstan

Rozwój ekonomiczny Kazachstanu nie ma analogii w żadnym z państw Azji Centralnej. W odróżnieniu od innych bogatych w zasoby naturalne krajów regionu **Kazachstan zdołał wykorzystać swój potencjał gospodarczy w sposób, który przynosząc wymierne korzyści już teraz, tworzy jednocześnie perspektywy dalszego długotrwałego wzrostu gospodarczego.** Pozycję regionalnego lidera przemian Kazachstan zawdzięcza konsekwentnej polityce reform ostatniej dekady, której prowadzenie zdecydowanie ułatwiała stabilna sytuacja wewnętrzna i międzynarodowa tego kraju oraz panujący w nim system polityczny.

PKB Kazachstanu w pierwszej połowie 2017 roku wzrosło o 3,6%, a w 2018, według Banku Światowego, jego dynamika będzie jeszcze większa. W globalnym rankingu konkurencyjności gospodarki Kazachstan znajduje się na 50 miejscu na 144 krajów, przede wszystkim ze względu na niskie podatki, wielkość rynku, rozwiniętą infrastrukturę, silne rolnictwo i przemysł maszynowy, ale także innowacyjny przemysł kosmiczny. W rankingu Banku Światowym „Doing Business 2017” Kazachstan znalazł się na 35. miejscu na 190 krajów.

W 2017 r. Republika Kazachstanu eksportowała towary o wartości 48,3 miliarda dolarów. Ponad dwie trzecie kazachskiego eksportu odbywa się do krajów europejskich i wynosi 68,6%, zaś 29,7% sprzedano importerom z Azji. Eksport do Ameryki Północnej wynosi ok 1,3% a Afryki 0,3%.

Najcenniejszym produktem eksportowym Kazachstanu jest ropa naftowa, ale także miedź, gazy naftowe, żelazostopy, pierwiastki radioaktywne i rafinowane oleje naftowe.²⁷

Eksport:

1. Paliwa mineralne, w tym ropa naftowa: 30,7 mld USD (63,5% całkowitego eksportu)
2. Żelazo, stal: 4,2 mld USD (8,7%)
3. Miedź: 2,5 mld USD (5,2%)
4. Chemikalia nieorganiczne: 2,2 mld USD (4,5%)
5. Rudy, żużel, popiół: 2,1 mld USD (4,3%)
6. Cynk: 837,7 mln USD (1,7%)
7. Zboża: 829,4 mln USD (1,7%)
8. Klejnoty, metale szlachetne: 595,4 mln USD (1,2%)
9. Aluminium: 533,4 mln USD (1,1%)
10. Produkty przemiału, sód, skrobia: 487,4 mln USD (1%)

Rudy, żużel i popiół to produkty, których eksport najszybciej się zwiększa. W okresie 2016-2017 aż o 76,2%, napędzane przez wzrost międzynarodowej sprzedaży miedzi, rud żelaza i cynku. Na drugim miejscu listy eksportowej znalazły się produkty z żelaza i stali, których sprzedaż wzrosła o 52,2%, a cynku wzrosła o 51,3%. Eksport aluminium w Kazachstanie wzrósł o 39,5%.

Rolnictwo stanowi około 6% produkcji gospodarczej Kazachstanu. Ponad 74% terytorium kraju nadaje się do produkcji rolnej, ale tylko 25% gruntów jest uprawnych. Rolnicy hodują owce i bydło, a produkty zwierzęce obejmują nabiał, skórę, mięso i wełnę. Głównymi uprawami w kraju są pszenica, jęczmień, bawełna i ryż. Kazachstan jest jednym z 10 największych eksporterów zboża na świecie, eksportujących do ponad 70 krajów. Produkcja pszenicy w Kazachstanie w latach 2016-17 wyniosła 13,5 mln ton.²⁸

Aktualnie w Kazachstanie rośnie zapotrzebowanie na nowe maszyny rolnicze. Prawie 80% maszyn obecnie używanych jest pod koniec cyklu życia i należy je wymienić. Ciągniki, które są używane przez ponad 10 lat stanowią 94% całej floty, podczas gdy kombajny do zbioru w podobnych warunkach stanowią 77%.²⁹

Kazachstanu zdołał wykorzystać swój potencjał gospodarczy w sposób, który przynosząc wymierne korzyści już teraz, tworzy jednocześnie perspektywy dalszego długotrwałego wzrostu gospodarczego.

Aktualnie w Kazachstanie rośnie zapotrzebowanie na nowe maszyny rolnicze. Prawie 80% maszyn obecnie używanych jest pod koniec cyklu życia i należy je wymienić. Ciągniki, które są używane przez ponad 10 lat stanowią 94% całej floty, podczas gdy kombajny do zbioru w podobnych warunkach stanowią 77%.

Kolejnym obszarem wartym uwagi jest farmacja. Kazachstan prowadzi szeroko zakrojone projekty rozwojowe przemysłu farmaceutycznego. Aby osiągnąć swoje cele, konieczna jest modernizacja istniejących i budowa nowych zakładów produkcji farmaceutycznej. W styczniu 2014 r. Kazachstan przyjął międzynarodowe standardy GMP (Good Manufacturing Practice) w zakresie produkcji leków. Obecnie w Kazachstanie jest siedmiu producentów farmaceutyków z tym certyfikatem.

Importowane produkty z krajów trzecich (USD)³⁰

Produkty	Import		
	2015	2016	2017
Surowce spożywcze i rolnicze	1,932,235,418	1,693,577,073	1,823,007,738
Produkty mineralne	667,889,810	662,586,913	641,796,551
Produkty paliwowe i energetyczne	469,222,897	402,014,901	272,129,428
Produkty przemysłu chemicznego, gumy	2,978,237,415	2,451,048,471	2,980,018,399
Garbowanie surowców, futer i ich produktów	79,474,492	48,216,011	57,908,270
Drewno, celuloza i wyroby z papieru	370,737,988	257,002,671	292,942,968
Tekstylia, wyroby tekstylne i obuwanie	918,040,182	691,503,439	823,343,087
Metale i produkty z nich	2,490,412,366	1,952,763,913	1,664,939,650
Maszyny, urządzenia i pojazdy	8,704,121,977	6,804,871,594	7,681,537,320
Całkowity	19,356,173,035	15,513,198,354	17,063,405,757

Produkty importowane z Polski (USD)³¹

Grupa produktów	Import	Product Share (%)
Mechaniczne i elektryczne	57,605,740	22.65
Chemikalia	48,533,340	19.08
Warzywa	37,021,030	14.56
Drewno	20,398,010	8.02
Metale	18,218,420	7.16
Produkty żywnościowe	16,785,210	6.6
Zwierzęta	14,556,720	5.73
Plastik lub guma	13,747,810	5.41
Różne	12,262,600	4.82
Kamień i szkło	6,766,980	2.66
Transport	3,485,720	1.37
Tekstylia i odzież	3,013,530	1.19
Paliwa	1,071,400	0.42
Obuwanie	740,880	0.29
Minerały	59,720	0.02
Skóry	49,930	0.02
Wszystkie produkty	254,317,040	100

Republika Kirgizji

Republika Kirgiska jest krajem z szacunkowym PKB na mieszkańca wynoszącym 1 073 USD. Gospodarka pozostaje w dużym stopniu uzależniona od przekazów pieniężnych z Rosji, które w 2016 r. osiągnęły prawie 30% PKB, a dochody z eksportu złota sięgają od 8 do 10% PKB (15-23 tony rocznie).

Republika Kirgiska dąży do większej współpracy gospodarczej partnerami międzynarodowymi. Handel z Rosją i Chinami oraz inwestycje z nimi pozostają istotnymi składnikami gospodarki. Postęp w walce z korupcją, poprawa przejrzystości w wydawaniu zezwoleń na działalność gospodarczą i opodatkowaniu, rozwiązywanie problemów energetycznych, przyciąganie dodatkowej pomocy zagranicznej i stymulowanie nowych źródeł prywatnych inwestycji to kluczowe czynniki stymulujące zrównoważony wzrost w przyszłości.³²

Sektor rolny zapewnia najwięcej miejsc pracy w Republice Kirgiskiej i stanowi około 20% PKB, jednakże jest zdeorganizowany i niedokapitalizowany. Większość rolnictwa stanowią małe rodzinne przedsiębiorstwa. Większa produkcja, szczególnie w przypadku jabłek, moreli, buraków cukrowych, bawełny, tytoniu i orzechów włoskich, jest regionalna i wciąż niewielka w porównaniu do zachodnich standardów. Wielu międzynarodowych darczyńców pomaga sektorowi rolnemu, ale nieefektywne i nieadekwatne przetwarzanie, pakowanie i marketing ograniczają przejście od lokalnej produkcji i konsumpcji do międzynarodowej konkurencji.³³

Energia elektryczna w 90% produkowana jest w elektrowniach wodnych. Jednak taryfy energetyczne poniżej kosztów, korupcja i przeszkody formalne długo hamowały prywatne inwestycje w tym sektorze. Sprzęt jest przestarzały i wymaga wymiany i modernizacji oraz stwarza ryzyko awarii w całym systemie.

Od czasu odzyskania niepodległości branża odzieżowa odnotowała szybki rozwój, napędzany względnie przევagami, takimi jak niskie koszty pracy, korzystne umowy celne i historyczne powiązania z dużymi, posowieckimi rynkami konsumenckimi. **Od 2014 do 2017 roku sektor ten zwiększył się o około 1100%.** Mimo to sektor ten pozostaje rozdrobniony i składa się głównie z wielu małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), a wielu producentów prowadzi działalność nieformalną. Ze względu na ten aspekt szacunki dotyczące zarówno wielkości rynku, jak i liczby pracowników zatrudnionych w przemyśle odzieżowym są bardzo zróżnicowane.³⁴

Turystyka w Republice Kirgiskiej osiąga około 6-8% PKB. Kraj ten posiada wiele unikalnych atrakcji przyrodniczych i kulturalnych, jezioro Issyk-Kul - drugie co do wielkości jezioro górskie na świecie, pasmo górskie Tian-Shan oraz część historycznego „Jedwabnego Szlaku”.³⁵

Republika Kirgiska dąży do większej współpracy gospodarczej partnerami międzynarodowymi. Handel z Rosją i Chinami oraz inwestycje z nimi pozostają istotnymi składnikami gospodarki.

Od czasu odzyskania niepodległości branża odzieżowa odnotowała szybki rozwój.

Od 2014 do 2017 roku sektor ten zwiększył się o około 1100%.

Importowane produkty z krajów trzecich (USD)³⁶

Produkty	Import		
	2015	2016	2017
Surowce spożywcze i rolnicze	209,389,158	159,112,065	164,233,345
Produkty mineralne	29,463,872	18,935,828	28,019,063
Produkty paliwowe i energetyczne	21,732,345	14,330,787	21,522,950
Produkty przemysłu chemicznego, gumy	366,840,318	317,183,711	398,509,034
Garbowanie surowców, futer i ich produktów	14,562,459	34,348,384	41,657,510
Drewno, celuloza i wyroby z papieru	59,181,342	34,063,414	38,125,571
Tekstylna, wyroby tekstylne i obuwanie	375,456,283	801,649,803	956,854,900
Metale i produkty z nich	179,834,306	128,106,744	147,188,737
Maszyny, urządzenia i pojazdy	671,107,247	681,902,122	679,176,100
Całkowity	2,058,617,997	2,374,504,648	2,631,077,713

Główne produkty importowane z Polski (USD)³⁷

Grupa produktów	Import	Product Share (%)
Chemikalia	6,142,560	40.52
Mechaniczne i elektryczne	2,153,040	14.2
Drewno	1,943,440	12.82
Produkty żywnościowe	1,569,670	10.36
Różne	643,070	4.24
Metale	548,630	3.62
Transport	478,590	3.16
Plastik lub guma	448,790	2.96
Kamień i szkło	351,950	2.32
Tekstylna i odzież	329,100	2.17
Warzywa	178,180	1.18
Obuwanie	175,750	1.16
Zwierzęta	171,230	1.13
Paliwa	18,500	0.12
Skóry i skóry	5,190	0.03
Minerały	670	0.01
Wszystkie produkty	15,158,360	100

Chcąc przybliżyć Państwu bardziej szczegółowo rynek, przeprowadziliśmy serię wywiadów bezpośrednich z importerami oraz hurtowniami na terenie Armenii. By wspomóc Państwa w odkrywaniu potencjału Krajów znajdujących się w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, poniżej znajduje się lista produktów, których chęć nabycia wyszła bezpośrednio od osób odpowiedzialnych za import:

- Chemikalia przemysłowe i farby oraz surowce do produkcji chemikaliów
- Produkty agrochemiczne: do zwalczania szkodników / chwastów i chorób, agrochemikalia, pestycydy, środki chwastobójcze, inne środki agrochemiczne
- Materiały budowlane i system ogrzewania
- Systemy klimatyzacji
- Windy / windy, schody ruchome
- Sprzęt AGD
- Wyroby sanitarne, płytki ceramiczne i szkliwione
- Systemy wentylacyjne
- Systemy zaopatrzenia w wodę i odprowadzania wody
- Surowce do produkcji żywności
- Gotowe jedzenie i produkty spożywcze
- Sprzęt medyczny i produkty ortopedyczne
- Akcesoria medyczne
- Materiały do produkcji okien i drzwi z metalu i tworzywa sztucznego, betonu, siatki wzmacniającej, okładzin i płyt chodnikowych, konstrukcji żelbetowych
- Systemy bezpieczeństwa
- Budowa obiektów energii odnawialnej (wiatr, słońce)
- Oleje motoryzacyjne i przemysłowe, smary
- Materiały do hydroizolacji i izolacji termicznej
- Materiały budowlane: profil aluminiowy, profil PVC, profil ocynkowany, kompozyt, panele, akrylowe płyty poliwęglanowe i polipropylenowe
- Produkty rolne (owoce i warzywa)
- Surowce do wyrobów włókienniczych i tekstylnych
- Materiały malarskie, tapety, materiały dekoracyjne
- Rury i kształtki, pompy

By ułatwić Państwu szczegółowe rozpoznanie rynku EUG, Blue Idea jest w stanie przeprowadzić badanie rynku, które przyczynić się może do podejmowania kluczowych decyzji biznesowych. Nasze działania prowadzą do rozpoznania konkurencji czy zidentyfikowania grupy docelowej. Zebrane informacje wspomagają czynności związane z wprowadzaniem nowych produktów na rynek, a także w rozwijaniu aktualnej działalności.

Naszym celem jest uzyskanie danych dotyczących podstawowych mechanizmów rynkowych tj. podaży, popytu, ceny produktów/usług. To również badanie konkurencji czy preferencji konsumenckich, systemów sprzedaży i sieci dystrybucji na terenie EUG.

W zależności od potrzeb Klienta tworzymy zespół ekspertów pracujących nad projektem. Badania prowadzimy zarówno w formie desk research, jak i dajemy możliwość wykonania badania poprzez podjęcie próby sprzedaży. Naszym celem jest zdobycie możliwie największej wiedzy o rynku, produkcie i klientach. Dzięki takiemu podejściu oferujemy nie tylko suche dane w Excelu, ale prawdziwą pracę przedstawiciela handlowego w terenie.

- Euroazjatycka Unia Gospodarcza jest międzynarodową organizacją regionalnej integracji gospodarczej. Posiada międzynarodową osobowość prawną i jest ustanowiona na mocy Traktatu o Eurazjatyckiej Unii Gospodarczej.
- Państwami Członkowskimi Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej są Republika Armenii, Republika Białorusi, Republika Kazachstanu, Republika Kirgiska i Federacja Rosyjska.
- Eurazjatycka Unia Gospodarcza działa jako unia celna od 2011 r., a jako unia gospodarcza od 2015 r.
- Wspólny rynek posiada 182 milionów konsumentów o łącznym PKB wynoszącym około 2 biliony dolarów.
- Cele dla EUG to wzajemny handel, wzajemne inwestycje i migracja zarobkowa.
- Jedną z najważniejszych kwestii w programie EUG jest ujednoczenie i wyeliminowanie barier pozataryfowych (NTB) we wzajemnym handlu towarami i usługami.
- Wielkość handlu zagranicznego towarami Eurazjatyckiej Unii Gospodarczej z krajami spoza EUG w okresie styczeń-grudzień 2017 r. wyniosła 633,8 mld. USD, w tym import 247,2 mld USD.
- Głównym nabywcą towarów eksportowanych przez państwa członkowskie EUG są Chiny, Niemcy, USA, Włochy, Franc, Wielka Brytania, a także Polska.
- Największe gospodarki Unii to Rosja i Kazachstan.
- Armenia pod względem geopolitycznym jest doskonałą platformą wymiany gospodarczej z pozostałymi członkami EUG.
- Armenia jako jedyny kraj w ramach EUG ma podpisaną umowę o współpracy z Unią Europejską, dlatego stanowi naturalne wejście do innych krajów w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej.
- Sektor IT rozwija się przede wszystkim w Republice Armenii – to technologiczny hub, z bogatą historią.
- Według prognoz Rosja powinna skorzystać z poprawy sytuacji makroekonomicznej na świecie i zwiększyć swoje PKB.
- Białoruś obecnie wychodzi z dwuletniej recesji, wzrasta dynamika w produkcji przemysłowej. Obniża się inflacja oraz zwiększa stan rezerw walutowych.
- Kazachstan posiada pozycję regionalnego lidera przemian. Zawdzięcza to konsekwentnej polityce reform ostatniej dekady, której prowadzenie zdecydowanie ułatwiła stabilna sytuacja wewnętrzna i międzynarodowa tego kraju oraz panujący w nim system polityczny.
- Najlepiej rozwijającym się sektorem w Republice Kirgizji jest branża odzieżowa.
- Blue Idea Sp. z o.o. na początku 2018 r. podpisała Memorandum stowarzyszeniowe i aktualnie jest oficjalnym reprezentantem Fundacji Rozwoju Armenii.
- Blue Idea Sp. z o. o. przeprowadza badania rynku, rekrutację oraz parowanie biznesowe na terenie EUG, a także specjalizuje się w Outsourcingu IT współpracując z najlepszymi specjalistami w Armenii.

Implementing innovations
in your company
blueidea.pl | dfa.am

Run IT in Armenia to szeroko zakrojony projekt IT w Armenii, prowadzony przez Blue Idea. Celem jest umożliwienie polskim firmom, które mają potrzeby związane z projektami technologicznymi, znalezienie wiarygodnego partnera (podwykonawcy) w Armenii i zwiększenie dostępności usług programistycznych w Polsce, przyspieszając realizację zaplanowanych zadań.

Run IT in Armenia oferuje outsourcing najlepszych specjalistów w Armenii i wsparcie przy realizacji projektów. Możliwości współpracy są bardzo szerokie zarówno pod kątem elastycznych form pracy, jak i języków programowania.

Partnerem Blue Idea w Armenii jest Fundacja Rozwoju Armenii „Business Armenia”, która od 2015 roku wspiera zagraniczne inwestycje w Armenii oraz współpracę pomiędzy przedsiębiorcami z różnych państw i sektorem publicznym. Drugim, strategicznym, partnerem projektu jest Centrum Technologii Gyumri (regionalne i międzynarodowe centrum informacji i wysokich technologii), które zostało założone przez Enterprise Incubator Foundation, Bank Światowy i rząd Armenii. Zaangażowanie obu tych organizacji gwarantuje dodatkowo wysoką jakość zawieranych partnerstw biznesowych.

Blue Idea sp. z o. o. specjalizuje się w zakresie outsourcingu profesjonalnych usług biznesowych, w szczególności Rekrutacji & HR, księgowości, IT, outsourcingu sprzedaży oraz konsultingu (w tym market research). Działa głównie w obszarze branży finansowej, produkcyjnej, handlowej. Rozpoczęła działalność w 2012 roku, a dziś zatrudnia ponad 150 osób. Jest prowadzona w oparciu o pasję i wartości takie jak: człowiek najważniejszy, uczciwość, zgodność z prawem i innowacyjność. Blue Idea jest jedynym oficjalnym przedstawicielem Fundacji Rozwoju Armenii DFA w Polsce.

Dlaczego warto z nami współpracować?

Znajomość realiów polskiego rynku, doświadczona kadra menadżerów sprawiają, że posiadamy odpowiednie zaplecze do tego, aby proponować nieszablonowe rozwiązania. Budujemy biznes oparty na wartościach, dlatego też dzielimy się swoim doświadczeniem i wiedzą na rzecz naszych Klientów i współpracowników. Stawiamy na partnerstwo w biznesie – dla nas to wspólne dążenie do celu z Klientem.

Dane kontaktowe:

Łukasz Walerjan

Prezes Zarządu Blue Idea Sp. z o.o.

mob. + 48 600 900 906

e-mail. lukasz.walerjan@blueidea.pl

Olga Kowalska

Kierownik Działu Badań i Rozwoju

mob. + 48 690 802 200

e-mail. olga.kowalska@blueidea.pl

Blue Idea Sp. z o.o.

ul. Korbońskiego 27/E

30-443 Kraków, Poland

www.blueidea.pl

